

Játéksarok: gombfoci

Magyar írók gyerekkori visszaemlékezéseiben gyakorta szerepel egy-egy nyakleves, amelyet azért kaptak, mert csapataikat erősítendő, lemetéltek néhány szép és hasznosnak ígérkező gombot a vendégek, vagy otthoniak kabátjairól. Az előző század tízes-húszas éveiben elterjedt játékokban ugyanis még valóságos gombok képviselték a kor legendás magyar labdarúgóit – Schlossert, Schäffert, Orthot, Zsákot és a Fogl testvéreket – a gyermekszobákban. A játék sikere az egyszerűségében rejlett. Mindössze két kaput kellett eszkábálni és kinek-kinek tizenegy minőségi kabát-, zakó-, vagy kosztümgombra szert tennie. A labdát helyettesítő inggombok beszerzése igazán nem jelenthetett komolyabb akadályt (atyi fülesek nélkül is könnyen megoldható volt). A szabályok igyekeztek híven követni az igazi fociét: volt/van bedobás, les, falt, szabadrúgás, szöglet, tizenegyes, félidő, térfélcseré... És lehetnek lélegzetelállító védések, gyönyörű passzok, kihagyott helyzetek, ordító hibák, gólok, gólkirályok. A jó játékos féltőn dédelgette, tisztította, csiszolgatta játékosait. Csukott szemmel, tapintásra felismerte csapatának minden egyes tagját.

Később a játékipar is felismerte a szinte kiaknázhatatlan lehetőséget. Előbb fából, utóbb műanyagból készített készleteket hoztak forgalomba. Volt idő, hogy nemcsak a játékboltokban, de a trafikokban, a sportpályákon, sőt néhány újságárusnál, mi több: olykor még a postákon is lehetett készleteket vásárolni. Az új játékosok már magukon viselték a klubjaik, vagy nemzeti válogatottjuk mezsínét. A jobb beazonosíthatóság érdekében az igazi csapatban szereplő játékosok képei és nevei is felkerültek a jobb pöccentés érdekében áramvonalasított korongokra. A szabályok azonban lényegében változatlanok maradtak.

A játék középkezddéssel indul, s a gólok után is mindig középkezddés van. Az ellenfelek felváltva pöccentenek (pöcköléssel vagy körömrányomással mozgatják egy-egy játékosukat. Ha a labda érintése nélkül koccannak a másik csapat valamely játékosával, az szabálytalan, amit szabadrúgással kell megtorolni. Éppúgy, mint azt, ha a labda „elrúgása” pillanatában az ellenfél kapusa és a saját mezőnyjátékos között nincs más védő (ez a les). A játékosokat mérkőzés közben a pályáról felemelve tetszőlegesen helyre helyezni csak gól után, kapukirúgáskor, szögletek és szabadrúgások esetén szabad. Ezt elsőként a rúgást végző félnek lehet megtennie. Ha él ezzel (és csakis akkor), az ellenfelét is megilleti ez a lehetőség, de csak úgy, hogy játékosait 5 cm-nél közelebb nem helyezheti az ellenfél játékosaihoz. Szabadrúgásnál a sorfal és a lövő játékos között legalább két játékosnyi helynek kell szabadon maradnia. A játékban a labdát passzolni és löni lehet. Passzolásnál, ha a saját játékoshoz került közelebb a „labda”, újabb pöckölés jöhet. Ezután azonban mindenképp az ellenfél kerül sorra. Kapura lövés előtt a szándékot jelezni kell, hogy a játszótárs megigazíthassa a kapusát. Csak, ha megtette, akkor lehet rádurrantani a „lasztit”. Bejelentés nélküli lövés – bármilyen szép gólról is – érvénytelen. A szöglet szabályai megegyeznek a zöld gyepen megszokottal. Ahogyan a játékosok célja is azonos: az előre kikötött játékidő alatt minél többször bejuttatni a „labdát” az ellenfél hálójába. (Persze a versenyszabályok részben mások és szigorúbbak is ennél.)

A gombfocinak az idők során előkelőbb változata és megnevezései is születtek. Ha az úribb „asztali labdarúgás” vagy „szektorlabda” kifejezést halljátok, nem árt tudni: mindkettőnek a „gombfoci” volt a „leánykori neve”. 1989-től a játékot hivatalos nemzetközi sportágként is bejegyezték. Júniusban már a VI. világbajnokságát rendezték meg. A Rio de Janeiróban megtartott viadalon 11 ország 120 sportolója vett részt, s – ami az igazi labdarúgásban még az Aranycsapatnak sem sikerült – a magyarok lettek a világbajnokok! Egyéniben, párosban és csapatban is megszerezték az elsőséget. (A csapatdöntőben épp a házigazda brazilokat verték meg.)

Kétségtelen, hogy ebben a sportágban a magyarok számítanak a legnagyobb tekintélynek, hiszen a versenyzés legelső szabálykönyvét is Budapesten fogadták el (1958-ban a belvárosi Kárpátia étteremben). Ráadásul ma ez az egyetlen magyar eredetűnek elismert sportág. Az első klubokat és szövetségeket is Magyarországon jegyezték be.

Újabbban – a gombfoci nyomdokán – már a gombkosárlabda is terjedőben van. (Erről a www.youtube.com/watch?v=RPkPPN1FRDs címen látható egy rövid bemutató.)

Manapság egyébként nemcsak gombokra, előre gyártott játékosok vásárlására sincs szükség. Megteszik az italos üvegek műanyag-kupakjai is. Még csapatszínekben és mintázatban is lehet válogatni, miközben a mérete valamennyinek azonos. Sima felületen mindegyik kiválóan csúszik. Gyönyörűen szöktethető játékosok...

-háes-